

та об'єктивної оцінки діяльності інших учасників проекту. Результати отриманого дослідження створюють підґрунтя для розробки спеціальних навчальних модулів з інших теоретичних дисциплін, які базуються на проектних технологіях.

Література

1. Антонюк Н. А. Застосування методу проектів для формування пізнавальної активності / Н. А. Антонюк // Англійська мова та література. - 2005. - № 19-20. - С. 3-4.
2. Араванітуло Е. Г. Проектна робота з англійської мови учнів старшої школи / Е. Г. Араванітуло // Бібліотека журналу «Іноземні мови». - Вип. 2. - К. : Ленвіт, 2003. - 64 с.
3. Зимня І. А. Проектная методика обучения английскому языку / И. А. Зимня, Т. И. Сахарова // Иностранные языки в школе. - 1991. - № 3. - С. 9-15.
4. Коряковцева Н. Ф. Теория обучения иностранным языкам: продуктивные образовательные технологии: учеб. пособие для студ. лингв. фак. высш. учеб. заведений / Н. Ф. Коряковцева. - М. : Издательский центр «Академия», 2010. - 192 с.
5. Кравець О. Б. Лексикология английской мови: навчальний посібник для студентів спеціальності «Початкове навчання. Спеціалізація: мова і література (англійська)» / Оксана Богданівна Кравець. - Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ ім. І.Франка, 2008. - 212 с.
6. Кравець О. Б. Стилістика англійської мови: навчальний посібник для студентів спеціальності «Початкове навчання. Спеціалізація: мова і література (англійська)» / Оксана Богданівна Кравець. - Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ ім. І.Франка, 2009. - 117 с.
7. Матвієнко О. В. Еволюція методу проектів та шляхи його використання / О. В. Матвієнко // Теоретичні питання культури, освіти та виховання: збірник наукових праць. Випуск 28 / за заг. ред. академіка АПН України М.Б. Євтуха - К. : КНУХ, 2004. - С. 157-161.
8. Методика обучения иностранным языкам: традиции и современность / под ред. А. А. Миролюбова. - Обнинск. - Титул, 2012. - 464 с.
9. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: [Е. Полат, М. Бухарина, М. Моисеева, А. Петров]; под ред. Е. Полат. - М. : Академия - 2000. - 271 с.
10. Подосинникова Г. І. Використання методу-проектів для формування професійно-педагогічної компетенції у студентів вищих мовних навчальних закладів / Г. І. Подосинникова, Ю. Г. Безвін // Іноземні мови. - 2006. - № 1. - С. 30-38.
11. Полат Е. С. Метод проектов: история и теория вопроса / Е. С. Полат // Школьные технологии. - 2006. - №6. - С. 43-47.
12. Современные теории и методики обучения иностранным языкам / под общ. ред. Л. М. Федоровой. Т. И. Рязанцевой. - М. : Экзамен, 2004. - 320 с.
13. Сосяк М. Шкільні курси англійської мови та методика їх викладання: сучасні технології навчання англійської мови: навчальний посібник / М. Сосяк. - Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ ім. І. Франка, 2012. - 17 с.
14. Титова В. В. Комплексне навчання іншомовленнєвої діяльності на базі проектної методики та модульно-рейтингової системи у вищому технічному навчальному закладі / В. В. Титова // Іноземні мови. - 2000. - № 1. - С. 38-42.
15. Curriculum for English Language Development in Universities and Institutes. - Kyiv, 2001. - 245 p.

УДК 378. 016:811

Іван Оришин

НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ АНГЛІЙСЬКОГО ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ

Іван Оришин. Обучение студентов английской диалогической речи.

(A) Автор рассматривает проблему формирования навыков английской диалогической речи и пути её решения.

Ключевые слова: диалог, диалогическая речь, умение общаться, коммуникативная компетенция, коммуникативная функция.

Ivan Oryshchyn. Teaching English oral communication to students.

(S) The author considers the problem of formation of English oral communication skills of students and ways to solve it.

Key words: dialogue, oral communication, communication skills, communicative function.

(A) Автор розглядає проблему формування навичок англійського діалогічного мовлення студентів і шляхи її вирішення.

Ключові слова: діалог, діалогічне мовлення, вміння спілкуватись, комунікативна компетенція, комунікативна функція.

Актуальність проблеми. На сучасному етапі розвитку Україна має широкі політичні, економічні та культурні зв'язки з багатьма зарубіжними країнами. Збільшується кількість підприємств, які працюють із закордонними партнерами. Робота на таких підприємствах вимагає від фахівців, учораших студентів, уміння спілкуватися іноземною мовою.

Проблема навчання іншомовному діалогічному мовленню студентів немовних ВНЗ є досить актуальною. Як навчити протягом декількох семестрів при обмеженій кількості годин на вивчення іноземної мови вільно нею спілкуватися? Як розвинути у студентів навички іншомовного діалогічного мовлення? Саме на ці питання намагаємося знайти відповіді у нашому дослідженні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Навчанню іншомовного діалогічного мовлення присвячено багато досліджень у методичній літературі. Вагомий внесок у вирішення цієї проблеми зробили: В. А. Бухбіндер, І. О. Зимня, С. С. Коломієць, В. П. Скалкін, Л. В. Славгородська, О. Б. Тарнопольський, С. П. Кожушко.

Проблема навчання діалогічного мовлення також привернула увагу викладачів на останніх всеукраїнських науково-практических конференціях у доповідях Ю. А. Жароїд, Н. П. Рудь («Ефективність навчального діалогу у процесі вивчення іноземної мови»), Т. В. Корець («Особливості навчання діалогічному мовленню студентів першого та другого курсів немовних ВНЗ»), Л. Й. Олійник, О. В. Денисової («Оптимізація усної мовленнєвої діяльності студентів на заняттях з англійської мови у ВТНЗ»). Однак проблема формування навичок іншомовного спілкування є особливо актуальну у немовних ВНЗ, в чому переконуємося на власному досвіді.

Виклад основного матеріалу. Нинішній випускник вищого технічного навчального закладу повинен не тільки володіти навичками перекладу літератури за фахом, але й, по-перше, вміти спілкуватись на побутовому рівні, оскільки

виконуючи професійні завдання або як турист (теперішнє покоління випускників навчальних закладів часто їздить за кордон) повинен уміти, як мінімум, встановлювати особисті контакти, спілкуватися в магазині, ресторані, готелі, на вулиці тощо. По-друге, майбутній фахівець повинен володіти комунікативною компетенцією у сфері своєї професійної діяльності і мати навички міжнародної комунікації, оскільки йому, з великою часткою ймовірності, доведеться вирішувати професійні проблеми із зарубіжними партнерами – представниками інших культур. По-третє, бажано щоб він міг сприятися і обговорювати інформацію, яка надходить із ЗМІ, оскільки це джерело, яке надає широкий вибір тем для спілкування. І, нарешті, бажано, щоб він був людиною з широким кругозором, яка вміє дати оцінку і висловлювати свою думку щодо багатьох аспектів культури, таких як історія, релігія, музика, література, образотворче мистецтво тощо [3, с.3]. Усього цього майбутній фахівець може досягнути, оволодівши ґрунтovими знаннями та навичками іншомовного діалогічного мовлення.

У науковій літературі діалогічне мовлення визначається як процес мовленнєвої взаємодії двох або більше учасників спілкування.

Діалогічне мовлення виконує такі комунікативні функції: запиту інформації – повідомлення інформації; пропозиції (у формі прохання, наказу, поради) – прийняття або неприйняття запропонованого; обміну судженнями, думками, враженнями; взаємопереконання, обґрунтування своєї точки зору.

Кожна з цих функцій має свої специфічні мовні засоби і є домінантною у відповідному типі діалогу [4, с. 77-78].

Залежно від провідної комунікативної функції, яку виконує той чи інший діалог, розрізняють функціональні типи діалогів. Результати досліджень, проведених С. Ю. Ніколаєвою на автентичних навчальних текстах, показали, що найпо-

ширенішими є чотири основних типи діалогів: діалог-розширення; діалог-домовленість; діалог-обмін враженнями (думками); діалог-обговорення (дискусія) [4, с. 80].

Діалог як вид мовоної діяльності складний тим, що в ньому передбачено швидку зміну актів сприйняття і говоріння. У діалозі неможливо, як у монологі, передбачити хід думок, тому що висловлювання одного партнера багато в чому залежить від того, що йому скаже інший.

У навчанні діалогічного мовлення використовуємо готові фрази. Їх можна розділити на два види:

1. Готові фрази-штампи мови без варійованих елементів, наприклад: Hello! How are you? Thank you. All right.

2. Готові фрази-штампи з частково варійованими елементами, наприклад: What's your (his) name? I'm (we're) sorry. What do you (does he) mean? [2, с. 98–99].

Під час навчання іншомовного діалогічного мовлення дотримуємося методичних порад С. Ю. Ніколаєвої щодо навчання студентів:

- відповідати на запитання різних видів;
- ставити запитання різних видів;
- відповідати реплікою на репліку;
- вести розгорнутий діалог з опорою на діалог-зразок;
- вести розгорнутий діалог без опори;
- починати й підтримувати розмову в стереотипних ситуаціях спілкування;
- стимулювати співрозмовника на висловлювання;
- просити роз'яснень, додаткової інформації;
- вести бесіду в типових комунікативних ситуаціях;
- швидко реагувати на зовнішні стимули;
- демонструвати в бесіді іншомовну мовленнєву активність;
- у разі необхідності ввічливо перервати бесіду і звернутися до співрозмовника за допомогою [1, с. 150].

Вважаємо діалогічне мовлення найскладнішим із усіх видів мовленнєвої діяльності, тому приділяємо йому значну увагу на останніх заняттях із вивчення певної теми. До цього часу студенти, як правило, вже засвоїли необхідні лексику через аудіювання, монологічне мовлення, читання та письмо. Наприклад, вивчаючи тему «Моя кар'єра», тренуємо діалогічне мовлення з питання «Телефонні розмови», оскільки вміння вести розмову англійською мовою по телефону є важливим для сучасної ділової людини. Насамперед студенти слухають аудіозапис трьох невеликих за обсягом телефонних розмов:

A Good morning, VTS. Which department, please?
B I'd like to speak to Carmen Diaz in human resources, please.

A Thank you. Hold on. I'll put you through.

C Hello. Human resources.

B Hello. Is that Carmen Diaz?

C Speaking.

B Yes, I'm phoning about your advert in Careers Now. Could you send me an application form, please?

C Certainly. Can I take some details? Could you give me your name and address, please?

B Yes, sure, it's Christophe Boiteaud, which is B-O-I-T-E-A-U-D. And my address is...

A Hello. Could I speak to Andrea, please?

B I'm afraid she isn't here at the moment. Can I take a message?

A Yes, please. This is Jacques from Intec. Could you tell her I won't be able to make epy training course on Saturday. She can call me back if there's a problem. I'm on 0191 498 0001.

B OK. Thank you. Bye.

A Hi, John. Dave here.

B Oh, hello, Dave. How are you?

A Fine, thanks. Listen, just a quick word.

B Yeah, go ahead.

A Do you think you could let me have the fax number for

Workplace Solutions?

I can't get through to them. Their phone's always engaged.

B I've got it here. It's 020 7756 4237

A Sorry, I didn't catch the last part. Did you say 4227?

B No, it's 4237.

A OK. Thanks. Bye.

B No problem. Bye.

Після прослуховування кожного діалогу студенти виконують вправи на розуміння прослуханого. Це можуть бути завдання на пошук синонімів, завершення речень і вибір правильного варіанту відповіді.

Наступним етапом є підготовка в парах власної телефонної розмови у вигляді рольової гри. Студенти отримують завдання:

Student A

1. You receive a call for your colleague, Laurie Thompson. Laurie is not in the office at the moment. Take the caller's details and say that Laurie will call them back.

2. You are Laurie Thompson. Telephone the person who called about the job advertisement. Offer to send an application form. The closing date for applications is in two weeks' time.

Student B

1. You want to apply for the job in the advertisement. Call Lochlin Plc and ask for Laurie Thompson.

2. Some time after you call Lochlin Plc, Laurie Thompson calls you back. Ask about how you can apply for the job. You also want to know when the closing date for applications is.

Крім того, пропонуємо фрази та найпоширеніші вирази, які використовують у телефонних розмовах, наприклад:

Making calls

Could I speak to Laurie Thompson, please?

Yes. This is Ernesto Badia from KMV.

I'm calling about...

Could you tell him/her that I rang?

Could you ask him/her to call me back?

Receiving calls

Who's calling, please?

Could you tell me what it's about?

I'll put you through.

Can you hold?

I'm afraid there's no answer. Can I take a message? [5, с. 11].

У результаті проведеної підготовки та тренувань було досягнуто мети: студенти жваво спілкувались, імітуючи розмову по телефону.

Висновок. Уміння вести діалог не є результатом формування окремих умінь – воно вирошується як найнеобхідніше вміння навчального співовариства. Співовариство студентів, які вміють вести навчальний діалог, народжується, якщо з перших днів процес навчання є спільним пошуком розв'язку навчального завдання та занурюється у колективний, груповий, парний діалог [2, с. 67].

Копітка праця співовариства студентів і викладача дає потрібні результати – в кінці курсу вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням студенти вже можуть спілкуватись англійською мовою один з одним (а в майбутньому – з іноземними мовцями) на побутові та професійні теми.

Література

1. Ніколаєва С. Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов. –
2. Київ : Ленвіт, 2008. – 285 с.
3. Проблеми викладання іноземників мов у немовному вишому навчальному закладі: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 18 березня 2011 р. – Київ : Вид-во Нац. Акад. ун-ту «НАУ – друк», 2011. – С. 188.
4. Сасенко Н. В. Культурологічний підхід до навчання іноземних мов у вищих технічних навчальних закладах. – Харків : ХНДУ, 2008. – 344 с.
5. Сура Н. А. Навчання студентів університету професійно орієнтованого спілкування іноземною мовою. – Луганськ : Вид-во Східноукраїнського НУ ім. В. Даля, 2008. – 126 с.
6. David Cotton, David Falvey, Simon Kent. Market Leader.– Pearson Longman, 2009. – 160 р.